

Remissvar Forum för levande historias framtida inriktning (Ku2021:A)

Sammanfattning

Utredningen Forum för levande historias (FLH) framtida inriktning föreslår en ändrad instruktion till FLH och att en tydligare åtskillnad görs där FLH har i uppdrag att arbeta demokratifrämjande medan Sveriges museum om Förintelsen (SMF) har i uppdrag att arbeta med att fördjupa kunskaperna om Förintelsen. Som en konsekvens tas uppdraget att informera om Förintelsen bort från FLH. The Institute for Holocaust Research (IHRS) instämmer i att detta i grunden är bra men menar att utredningen borde ha löpt linan ut och ändrat bisatsen i instruktionen till ”med utgångspunkt i lärdomar från historien” (istället för som nu ”lärdomar från Förintelsen”). Om denna formulering väljs blir uppdelningen mellan SMF och FLH tydligare, och det blir även logiskt att FLH ska arbeta med andra former av rasism och minoritetsfrågor (som ju inte har något med Förintelsen att göra). En konsekvens skulle bli att uppdraget att företräda Sverige i IHRA antingen ges till SMF eller till UD. Som en ytterligare konsekvens borde uppdragen att uppmärksamma Förintelsens minnesdag samt utgivningen av boken ”Om detta må ni berätta” överföras till SMF.

Angående 4.1.3 ändrad instruktion till FLH

Utredningen Forum för levande historias framtida inriktning föreslår en ändrad instruktion till FLH med anledning av att myndighetens uppgifter förändrats sedan myndigheten etablerades. Enligt förslaget i 4.1.3. tas uppgiften att informera om Förintelsen bort från FLH som en konsekvens av inrättandet av det nya museet. En tydligare åtskillnad görs där FLH har i uppdrag att arbeta demokratifrämjande medan SMF har i uppdrag att arbeta med att fördjupa kunskaperna om Förintelsen. Ett ytterligare skäl som anförs är att FLH:s uppgifter annars riskerar att överlappa med SMF:s. IHRS instämmer i att detta är ett bra förslag.

Utredningen föreslår vidare en ändring i instruktionen till FLH där lärdomspektivet blir tydligt uttalat. Inom den historievetenskapliga forskningen finns en diskussion huruvida det går att lära av historien eller inte, men tar man sin utgångspunkt i det läger som menar att det går att lära av historien så delar IHRS utredningens uppfattning att det är en bra ändring att utgå från lärdomar.

Ett av utredningens förslag är ett tillägg i 1 § i instruktionen med innebörden att FLH har till särskild uppgift att öka och fördjupa kunskaperna om antisemitism, antiziganism, rasism och intolerans, med anledning av de utökade uppdrag FLH har fått de senaste åren. IHRS instämmer i att det är ett relevant tillägg i instruktionen. Dock menar IHRS att det finns en uppenbar risk för instrumentalisering och det

som International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) kallar för "Holocaust distortion" att ha skrivningen "lärdomar från Förintelsen" samtidigt som stora delar av FLH:s uppdrag rör frågor som inte handlar om, eller tar sin utgångspunkt i, Förintelsen. IHRS menar därför att utredningen borde ha löpt linan ut och tagit konsekvenserna av detta och ändrat instruktionen till "lärdomar från historien" istället för den nu föreslagna bisatsen "lärdomar från Förintelsen". Genom att skriva "lärdomar från historien" ges FLH en möjlighet att arbeta brett med de olika uppdrag och frågor som myndigheten får utan att riskera att anklagas för att instrumentalisera och/eller relativisera Förintelsen. En sådan skrivning innebär dessutom att åtskillnaden mellan museet och Forum blir tydligare samtidigt som det inte helt stänger dörren för FLH att utgå från Förintelsen i de uppdrag där det är relevant. I enlighet med en sådan skrivning borde även punkt 1 skrivas om och delen om Förintelsen strykas, exempelvis enligt följande: "1. främja grundläggande demokratiska värden" eller möjligen "1. främja grundläggande demokratiska värden utifrån historiska kunskaper".

Konsekvenser av en ändrad instruktion

Om Kulturdepartementet väljer att beakta den ändring som IHRS har påpekat ovan ser IHRS att en konsekvens skulle bli att uppdraget att företräda Sverige i IHRA inte längre borde ligga på FLH utan ges antingen till SMF eller till UD (som är fallet i många andra länder). Som en ytterligare konsekvens borde uppdragen att uppmärksamma Förintelsens minnesdag samt utgivningen av boken "Om detta må ni berätta" rimligen överföras till SMF.

Karin Kvist Geverts
Föreståndare IHRS

Birgitta Svensson
Styrelseordförande IHRS